

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4139/2020
04.11.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца „NLB banka“ a.d. Београд, чији је пуномоћник Рајко Марић адвокат из ..., против тужених АА из ... и ББ из ..., чији је пуномоћник Јелена Вилотић Мирић адвокат из ..., ради дуга, одлучујући о ревизији тужене АА изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 695/20 од 14.05.2020. године, у седници већа одржаној 04.11.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 695/2020 од 14.05.2020. године у делу става првог изреке, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба тужене АА и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Новом Саду П 9120/2015 од 29.11.2019. године у ставу трећем и петом изреке.

Одбија се захтев тужене АА за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 9120/2015 од 29.11.2019. године, ставом првим изреке, укинута је решење о извршењу Основног суда у Шапцу Ив.10840/10 од 08.12.2010. године. Ставом другим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев, а ставом трећим изреке обавезана је тужена АА да тужиоцу исплати на име главног дуга износ од 979.027,01 динара са затезном каматом од 31.12.2009. године до исплате и на име уговорене редовне камате износ од 75.390,42 динара са затезном каматом почев од 01.03.2010. године до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев преко досуђеног до траженог износа од 1.514.767,23 динара са затезном каматом на ту разлику и део тужбеног захтева за затезну камату на износ уговорене камате почев од 31.12.2009. године до 28.02.2010. године. Ставом петим изреке, обавезана је тужена АА да тужиоцу на име накнаде трошкова извршног и парничног поступка исплати укупно износ од 359.589,27 динара. Ставом шестим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужени ББ да тужиоцу исплати укупан износ од 1.514.767,23 динара са каматом у складу са Законом о висини стопе затезне камате почев од 31.12.2009. године до исплате, трошкове извршног поступка и трошкове парничног поступка. Ставом седмим изреке, обавезан је тужилац да туженом ББ на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 264.587,85 динара.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 695/20 од 14.05.2020. године, ставом првим изреке, жалбе тужиоца и тужене АА су делимично усвојене а делимично одбијене па је пресуда Основног суда у Новом Саду П 9120/15 од 29.11.2019. године преиначена у ставу трећем изреке, тако што је обавезана тужена АА да тужиоцу исплати износ главног дуга од 10.174,53 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са каматом коју прописује Европска централна банка на валуту евро почев од 31.12.2009. године до 24.12.2012. године, а од 25.12.2012. године до исплате по стопи коју прописује Закон о затезној камати, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, као и на име уговорене (редовне камате) износ од 829,81 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са каматом коју прописује Европска централна банка на валуту евро почев од 01.03.2010. године до 24.12.2012. године, а од 25.12.2012. године до исплате по стопи коју прописује Закон о затезној камати, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, док је у преосталом побијаном непреиначеном делу пресуда потврђена. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену – става првог изреке у преиначујућем делу и потврђујућем делу у погледу одлуке о трошковима првостепеног поступка, тужена АА је благовремено, преко пуномоћника, изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијаног дела другостепене пресуде, у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ...87/18), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац и тужена АА закључили су уговор о дугорочном готовинском кредиту уз примену валутне клаузуле, индексиран у еврима .../... дана 01.03.2007. године. Уговором је банка одобрила кредит туженој у динарској противвредности од 18.000 евра, по продајном курсу за ефективу, што је на дан пуштања кредита у коришћење износило 1.458.720,00 динара, уз пренос на динарски рачун корисника кредита и роком отплате од 78 месеци. Уговорне стране су сагласно утврдиле да ће се износ сваког појединачног ануитета дефинисати ануитетским планом, са израженом ефективном каматном стопом у складу са одлуком НБС и доспећем сваког 1. у месецу. У моменту одобравања кредита месечни ануитет је износио 343,32 евра, а први је доспео 01.04.2007. године. Корисник кредита се обавезао да ће у роковима предвиђеним уговором измиривати своје обавезе према банци, ако отплата не уследи према административној забрани, а преузео је и обавезу самосталне исплате ануитета ако из било ког разлога обустава не буде извршена на терет његових примања. Чланом 5. уговора о кредиту корисник кредита се обавезао да пре коришћења кредита уплати девизни депозит од 20% износа одобреног кредита, у

износу од 3.600 евра, с тим да је депозит положен на рок до краја отплате кредита, на који се обрачунава бруто камата од 0,2% годишње комфорном методом. У члану 12. је уговорено да за обезбеђење кредита корисник даје сагласност да се депозит по овом уговору, који служи као основ за одобравање кредита може употребити за враћање кредита, односно дела неотплаћеног кредита уколико корисник кредита не врши уплате рата кредита. Према члану 13. уговора, уколико корисник не испуњава обавезе банка ће поред редовне камате, зарачунавати и затезну камату на износ доспелих а у року неизмирених обавеза, према законским прописима и важећим одлукама банке. У члану 15. уговора је предвиђено право банке да пре истека рока откаже уговор кориснику и тражи наплату целокупног потраживања ако корисник не плаћа ануитете у року и не испуњава остале обавезе из уговора. Између парничних странака је истог дана закључен и наменски девизни депозит у износу од 3.600 евра, орочен до коначне отплате кредита, у складу са закљученим уговором о кредиту, а који износ је тужена уплатила банци. Дана 01.03.2007. године на текући рачун тужене АА банка је извршила исплату одобреног кредита у износу од 1.431.004,32 динара. Као средство обезбеђења кредита тужена је попунила меницу серије АА ... и дала бланко потписану меничну изјаву којом је овластила банку да исту може попунити уписивањем укупно обрачунаог дуга по кредиту и активирати ради наплате дуга. Графолошким вештачењем је утврђено да потпис туженог ББ као трасанта на меници није аутентичан. Тужена је вршила уплате на свој текући рачун, некада лично а некада преко трећег лица, а затим престала са уплатама. Тужилац је туженој послао више опомена са позивом да измири своје доспеле а неисплаћене обавезе по доспелим ратама кредита, које обавезе тужена није измирила. Дана 23.12.2009. године тужилац је сачинио обавештење туженој о отказивању уговора о кредиту и проглашењу доспелости потраживања у целости у укупном износу од 15.389,00 евра. Према картици промета тужиоца, са стањем на дан 23.12.2009. године, главница дуга износи 1.326.225,41 динара, односно 13.774,53 евра а редовна камата 75.390,42 динара, односно 829,81 евра. Поступак у овој правној ствари покренут је предлогом за извршење на основу веродостојне исправе - менице, а након приговора тужених решење о извршењу је стављено ван снаге у делу којим је одређено извршење и поступак настављен као по тужби, по правилима парничног поступка.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је делимично усвојио тужбени захтев и обавезао тужену на исплату потраживања по основу неизмиреног главног дуга по уговору о кредиту (умањеног за износ положеног депозита) и дуга по основу уговорене – редовне камате, у висини утврђеној на основу достављеног обрачуна тужиоца из картице промета за тужену, у динарској противредности обрачунаој према курсу евра на дан проглашења дуга доспелим са затезном каматом, применом члана 1065. и члана 277. Закона о облигационим односима.

Преиначујући првостепену пресуду у наведеном делу другостепени суд је оценио да је првостепени суд на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право. По становишту тог суда, с обзиром да је између странака закључен уговор о кредиту уз примену валутне клаузуле, тужилац није могао да изврши једнострану конверзију доспелог девизног дуга у динаре јер је то у супротности са одредбом члана 395. Закона о облигационим односима, с обзиром да је уговорена валута обавезе у девизама уз обавезу плаћања у динарима, због чега је

преиначио првостепену пресуду у усвајајућем делу и обавезао тужену да исплати неизмирене новчане обавезе по основу главног дуга и редовне камате у еврима, а у динарској противвредности по средњем курсу на дан исплате.

По оцени Врховног касационог суда, побијана другостепена пресуда заснована је на погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 1065. Закона о облигационим односима прописано је да се уговором о кредиту банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Валутна клаузула, сагласно члану 34. став 8. Закона о девизном пословању („Службени гласник РС“ бр. 62/2006....30/2018) и члану 395. Закона о облигационим односима, представља дозвољен правни посао уговарања у девизама у Републици Србији, с тим што се плаћање врши у динарима по курсу валуте вредновања у тренутку испуњења обавезе. Основна функција уговарања валутне клаузуле се исказује у очувању еквивалентности узајамних давања – једнакој тржишној вредности пласираних кредитних средстава у односу на враћени износ динарског дуга. Тиме је опредељен циљ валутне клаузуле као инструмента очувања реалне вредности динарског износа кредитних средстава од умањења њихове вредности у односу на тржишни курс одређене стране валуте на дан плаћања. То показује да се обезбеђење вредности динарског износа кредита уговорним конституисањем валутне клаузуле страна валута може употребити само као валута обрачуна коначног износа дуговања корисника кредита који се измирује у динарима.

Досуђивање девизног износа у динарској противвредности уместо тужбом траженог и првостепеном пресудом досуђеног динарског износа који представља противвредност досуђеног девизног износа са стањем на дан проглашења доспелости потвраживања, и обратно, не води прекорачењу тужбеног захтева. Стога у поступку пред другостепеним судом није учињена битна повреда поступка из члана 407. став 1. тачка 5. ЗПП, на коју се изјављеном ревизијом тужене указује.

Међутим, по оцени Врховног касационог суда, конверзија девизног потраживања у динарско је правно могућа када је то уговором странака изричито прописано, што јасно произилази из члана 262. став 1. Закона о облигационим односима. У конкретном случају, кредит који је банка одобрила туженој био је у динарима јер је обрачунат путем параметра односа са евром, при чему је уплата извршена у динарима на текући рачун тужене и са истим начином обрачуна уговорена отплата ануитета у динарима. Стога је, због неизмиривања преузетих обавеза отплате кредита банка била овлашћена да раскине уговор и прогласи кредит доспелим у целости, као и да захтева враћање преосталог дела кредита у динарској противвредности конверзијом према курсу евра на дан доспелости свих обавеза 23.12.2009. године, који износ представља потраживање тужиоца у овој правној ствари.

Стога, имајући у виду да су уговорне одредбе о валутној клаузули стипулисане ради заштите банке и очувања реалне вредности одобреног и исплаћеног динарског износа кредита и да је новчана обавеза корисника кредита да добијени износ новца

врати банци у време и на начин утврђен уговором, увећан за обрачунату уговорену камату, тужена је дужна да исплати неизмирени дуг по кредиту у динарском износу, умањеном за износ положеног депозита који је банка задржала (без увећања по основу камате од 0,2% због раскида уговора), као и дуг по основу уговорене камате, у износима које је утврдио првостепени суд. При томе, ревизијски суд прихвата аргументацију првостепеног суда дату поводом навода тужене о непостојању основа потраживања негирањем да је са банком уопште закључила предметни уговор о кредиту.

С обзиром да је банка доставила писмену документацију о висини потраживања урачунавајући уплате које је тужена вршила према налозима за уплату, коју тужена током поступка није конкретним разлозима оспорила нити је на ту околност предлагала вештачење, правилном применом правила о терету доказивања из члана 231. ЗПП, супротно наводима ревизије, утврђене су све битне чињенице на основу којих је тужена обавезана на исплату.

На досуђене износе потраживања тужиоцу припада затезна камата на основу члана 277, 278. став 1, 279. став 1. и члана 324. ЗОО и то на износ главнице дуга у границама постављеног тужбеног захтева, сходно члану 3. ЗПП, почев од 31.12.2009. године, иако тужилац има право на камату од раскида уговора 23.12.2009. године, и на износ обрачунате уговорене камате почев од подношења тужбе (предлога за извршење) 01.03.2010. године до исплате.

Одлука о трошковима првостепеног поступка донета је правилном применом одредаба члана 153. став 2. и члана 154. ЗПП, као и важеће Адвокатске и Таксене тарифе.

Из изнетих разлога одлучено је као у ставу првом изреке, на основу члана 416. став 2. ЗПП.

Према одредби члана 153. став 1. ЗПП туженој не припадају трошкови ревизијског поступка с обзиром да у коначном није успела у спору, због чега је одлучено као у ставу другом изреке, на основу члана 165. став 1. ЗПП.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић